

Nr 764

Av herr Magnusson i Borås m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 102, angående ändrad organisation av Aktiebolaget Industrikredit.

Frågan om de små och medelstora företagens kreditförsörjning har vid åtskilliga tillfällen under efterkrigstiden varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Olika åtgärder har också vidtagits för att förbättra de mindre företagens finansiering. I den nya banklagen infördes i detta syfte bestämmelser som gav bankerna möjlighet att i viss omfattning lämna småföretagen blankokrediter och bundna amorteringslån. Vidare har staten underlättat de mindre företagens kreditförsörjning genom lån från olika utlåningsfonder och via företagarföreningar samt genom statlig kreditgaranti. I samarbete med fyra affärsbanker har staten dessutom genom Aktiebolaget Industrikredit i begränsad omfattning medverkat i långfristig kreditgivning till mindre och medelstora företag.

Trots de åtgärder som vidtagits har frågan om de mindre företagens finansiering inte förlorat i betydelse. Tvärtom har de anpassningsproblem och strukturförändringar, som vår anslutning till sjustatsmarknaden kan väntas medföra, givit kreditförsörjningsproblemen en förnyad aktualitet.

De små företagen har haft stark kännning av de senaste årens kreditrestriktioner. Vad gäller den rent bankmässiga kreditgivningen torde de dock inte ha varit sämre ställda än de större företagen. Detsamma kan emellertid inte anföras om försörjningen med långfristiga krediter. Här har de små företagen befunnit sig i ett vida sämre läge. Stora företag har — åtminstone i princip — kunnat erhålla långa lån på obligationsmarknaden eller direkt i försäkringsbolag och har även kunnat utnyttja aktiemarknaden. Dylika kreditmöjligheter har de små företagen av kostnadsskäl och på grund av kraven på säkerhet i det stora hela inte kunnat använda sig av. För deras del har därför affärsbankerna utgjort den viktigaste källan för långfristiga krediter. Ur formell synpunkt kortfristiga lån har blivit stående under långa tider för att täcka den lucka på kreditmarknaden som här förelegat.

För att komma till rätta med denna brist i kreditförsörjningen anhöll landets affärsbanker förra året hos Kungl. Maj:t om tillstånd att teckna aktier i ett nytt institut för långfristiga lån till små och medelstora företag. Avsikten var att detta institut, Aktiebolaget Företagsfinans, skulle komplettera affärsbankernas kreditgivning till ifrågavarande företag genom att lämna krediter för investering i fasta anläggningar, maskiner, rationaliseringsåtgärder

gärder etc. med längre bundenhet och till större belopp än vad bankerna med hänsyn till arten av sin rörelse och för bankerna gällande regler principiellt bör medge. Meningen var även att det nya institutet skulle ges möjlighet till friare prövning av säkerhetskravet än banklagen tillåter. För att hålla nere sina kostnader skulle bolaget så långt möjligt få utnyttja bankernas organisatoriska resurser.

Vid remissbehandlingen av bankernas framställning intog bank- och fondinspektionen en negativ hållning till tanken på ytterligare ett kreditinstitut. Förhandlingar inleddes därför mellan bankerna och företrädare för statens intresse i Aktiebolaget Industrikredit. Överenskommelse träffades också om att i stället för inrättande av ett nytt kreditinstitut föreslå omorganisation av Aktiebolaget Industrikredit och ökning av dess utlåningskapacitet. Förslaget innebär bl. a. att aktiekapitalet i bolaget skall fördelas lika mellan staten och affärsbankerna. I proposition nr 102 framlägger finansministern till riksdagens prövning grunderna för den föreslagna omorganisationen och ett förslag till avtal mellan staten och de övriga aktieägare som skall ingå i bolaget.

En ökning av affärsbankernas medverkan i den långfristiga kreditgivningen till den mindre företagsamheten är enligt vår uppfattning oundgänglig, om man vill komma till rätta med de små och medelstora företagens speciella kapitalförsörjningsproblem. Ur denna synpunkt bör propositionen betraktas som ett steg i rätt riktning. Enligt vår mening hade emellertid ett mera vittgående förslag varit att föredra. Med hänsyn till den omställningsprocess som många småföretag kan väntas få genomgå under åren framöver är det av väsentlig betydelse att den långfristiga kreditgivningen till den mindre företagsamheten erhåller en större flexibilitet, så att kreditgivaren vid sidan av gängse formella inteckningssäkerheter skall kunna fästa vikt vid låntagarens person samt företagets räntabilitet och framtidsutsikter. Härför kräves en ytterst noggrann kreditprövning och en fortgående övervakning av företagets ställning under lånetiden. En sådan kreditkontroll torde till rimlig kostnad kunna ombesörjas endast av bankerna med deras väl utvecklade kontorsnät.

Vid den kreditgivning det här gäller borde det sålunda ur samhällets synpunkt vara angeläget att bankernas organisatoriska resurser utnyttjas på ett mera effektivt sätt än som blir fallet om finansministerns förslag genomföres i föreliggande skick. Den mest naturliga och praktiska lösningen vore enligt vår uppfattning att aktierna i Aktiebolaget Industrikredit utbjödes till landets affärsbanker. Härför talar också det förhållandet att några avgörande skäl för direkt statlig verksamhet på detta område veterligen aldrig förelegat och inte heller nu lär kunna förebringas. Statens försäljning av aktierna bör kunna ske i enlighet med de beräkningar som redovisats i propositionen och efter den fördelning som angivits i bankernas framställning

till Kungl. Maj:t. Mot bakgrund av vad ovan anförts om ökad flexibilitet vid kreditgivningen vill vi understryka angelägenheten av att Kungl. Maj:t vid sin kommande prövning av den nya bolagsordning som erfordras efter en överlåtelse av statens aktier till bankerna medger en mot de nya kontroll-möjligheterna svarande uppmjukning av säkerhetsbestämmelserna.

Aberopande vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte, med ändring av förslaget i proposition nr 102, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad i motionen anförts, till landets affärsbanker utbjuda statens samtliga aktier i Aktiebolaget Industrikredit.

Stockholm den 5 april 1960

Tage Magnusson
i Borås

Carl-Wilh. Lothigius

Gösta Bohman